

هیجرەت نوێبکەنەوە

یەکێ لە هۆکارەکانی کەمتەرخەمی موسوڵمان لەم سەردەمەدا بەفیڕۆدانی کات و سەردەمە بێ پەرەپێدان و گرینگیپێدان، یادەوەری بەبێ یادکردنەوە تێدەپەڕێ، وە ڕوداوەکان بەبێ وردبوونەوە لێیان، جا گرینگی نادرێت بە تێپەڕبوونی ڕۆژ و مانگەکان، وە فێرنەبوون بە تێپەڕبوونی ساڵ و سەردەمەکان، جا بەڕاستی کەمتەرخەمی زاڵ بووە و خەویش درێژ بووە، وە دڵەکان ڕەق بوون و وەك بەردیان لێهاتووە بەڵکوو ڕەقتر.

وە پێویستە لەسەر موسوڵمان کاتەکانی بە گوێڕایەڵی بەسەربەرێت، وە توێشوو لە ژیانی کۆبکاتەوە بۆ مردنی، وە عیبرەت وەربگرێ بە خێرابوونی سەردەم و خێرا تەواوبوون و ڕۆشتنی چونکە لەسەر کاتێکی دیاریکراو دەڕوات، وە خەریکە بوەستێت و خۆر لە خۆرئاوایەوە هەڵبێت وە زەوی بە جگە لە زەوی شوێنی بگیرێتەوە و ئاسمانەکانیش، جا دەستپێشخەری بکەن ئەی بەندەکانی اللە پێش ئەوەی پێشبخرێن، چونکە: (پێی بەندە ناجووڵێت تا پرسیاری ژیانی لێ نەکرێت و چۆن بەسەر بردووە) [الترمذي]، جا خەڵکی ئەمڕۆ دەژین وەك ئەوەی پرسیاریان لێنەکرێ، وە وەك بڵێی لێپرسینەوەیان لێناکرێ، وە کردەوەکانیان لە کتێبێکدا تۆمار کراوە کە هیچ شتێکی بچوک و گەورە بەجێناهێڵێت ئیلا تۆماری کردووە، (يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا}، واتا { لە ڕۆژی قیامەتدا هەموو کەسێك هەرکردەوەیەکی کردبێ لە باشە یان خراپە دەیبینێت و نیشاندەدرێ گەر خراپەی کردبێ ئاواتەخوازە مەودایەکی یەکجار زۆر لە نێوانی و خراپەکانیدا هەبێت }، ابن ابی الدنیا ڕیوایەتی کردووە لە حەسەنەوە فەرمووی: "ئیماندار هەرگیز چاوی پێی ناکەوێ تا سەرزنشتی خۆی نەکات" مەبەستم لە وتەکانم چیبوو؟ مەبەستم لە خواردنەکانم چیبوو؟ مەبەستم لە خواردنەوەکانم چیبوو؟ وە کەسی لاواز بەبێ ئەوەی خۆی سەرزنشتی خۆی بکات دەڕوات، وە ئیبراهیمی تیمی فەرموویەتی: "خۆم بە نمونە هێناوەیەوە لە بەهەشتدا، لە بەرهەمەکانیم دەخوارد، وە لە ڕوبارەکانیم دەخواردەوە، وە باوەشم دەکرد بە ئافرەتە گەنجەکانیدا، پاشان خۆم بە نمونە هێنایەوە لە ئاگردا، لە زەقومەکەیم دەخوارد، وە لە جەراعەتەکەیم دەخواردەوە، وە بە زنجیر و کۆت و بەندەکەیەوە بووم، پاشان بەخۆمم وت: ئەی نەفسی خۆم کامیانت دەوێت؟، وتی: ئەمەوێ بگەڕێمەوە بۆ دونیا، کردەوەی باش بکەم، وتی: وتم: تۆ لە سەلامەتیدایت بۆیە کردەوە بکە [محاسبة النفس]

جا ئەی موسوڵمان دەسپێشخەربە لە کردەوەکردن، وە دونیات بکە توێشوو بۆکۆتاییت، وە لێپرسینەوەی خۆت بکە پێش ئەوەی لێپرسینەوەت لەگەڵ بکرێ، وە کەم بەرەوە لە دونیا و قورسیەکانی: بەڕاستی ئەسپەکان ناگەن بە ئامانجەکان لەکاتێکدا قەڵە و قورس بن، کاتێك دەگەن کە باریك و لەش سوکن، جابۆیە دەسپێشخەربە پەلە بکە و هەنگاوەکانت خێراتر بکە بەرەو پەروەردگارت، چونکە بیرکردنەوە لە هەموو شتێکدا باشە جگە لەوەی شتێك بێت پەیوەندی بە قیامەتەوە هەبێت، وە بەڕاستی باشترین کردەوەکان و گەورەترین گوێڕایەڵیەکان سەرخستنی دین و جیهادکردنە لە پێناو اللە و ئەوەی پەیوەندی بەمەوە هەبێ، جا ئەمە لوتکەی ئیسلامە، وە فەڕزی کاتە و واجبی سەردەمە وە ئەمانی ئوممەتی ئیمانە.

وە جگە لە کەمتەرخەمی لە ڕەچاوکردنی خێراڕۆشتنی کات، کەمتەرخەمیەکی تر هەیە کە مەترسیەکە کەم ناکاتەوە ئەویش کەمتەرخەمیە لە شوێنکەوتن و پەیڕەوکردن، وەك بیئاگای خەڵکی لە مەبەستەکانی هیجرەتی پێغەمبەریایەتی سەرەڕای دووبارەبوونەوەی هەموو سەری ساڵێك، جا نە شوێن قارەمانەکانی دەکەون نە پەیڕەوی لە ڕێباز و ڕووداوەکانی دەکەون.

جا هەموو ساڵێکی هیجری دێت و یادی هیجرەتی پێغەمبەرایەتی لەگەڵ خۆی هەڵگرتووە کە نیشانەیەکی جیاکەرەوە بووە لە مێژووی ئیسلامدا، بەڵکوو لەوەوە مێژووی ئیسلام دەستی پێکرد، ئەهلی مێژوونوسان باسیانکردووە کە خەلیفە فاروقی عومەر سەرەتای بەرواری ئیسلامی دانەناوە لە کاتی وەحی هاتن بۆ پێغەمبەرەوە وە لە کاتی لە دایکبونیشیەوە بۆ ڕیزگرتن لەوبۆنەیە، بەڵکوو هیجرەتی وەك بەروار و ساڵنامە هەڵبژارد بۆ سەرەتای ئیسلام، وە زاناکانمان حیکمەتەکەیان ڕوون کردۆتەوە لەو هەڵبژاردنە، ابن الأثیر فەرموویەتی: " عومەر خەڵکی کۆکردەوە بۆ گفتوگۆ، هەندێکیان وتیان: کاتی ناردنی پێغەمبەر بکە سەرەتای بەروار، وە هەندێکیان وتیان: کە کاتی هیجرەت کردنی بکەنە سەرەتا، جا عومەر فەرمووی: سەرەتای بەروار دادەنێین لە هیجرەتکردنی پێغەمبەری خوداوە ﷺ ، چونکە بەڕاستی هیجرەت کردنەکەی جیاکارییە لە نێوان حەق و باطڵدا؛ الشعبی فەرموویەتی... وە سعید کوڕی المسیب فەرموویەتی: عومەر خەڵکی کۆکردەوە و فەرمووی: لە چ ڕۆژێکەوە مێژوو بنووسینەوە؟ جا عەلی فەرمووی: لە ڕۆژی هیجرەتی پێغەمبەری خوداوە ﷺ و جیابوونەوەی لە خاکی شیرك، جا عومەر وای کرد". [الکامل في التاریخ]

جا لەمەی باسمانکرد زانراوە کە هیجرەت خاڵێك بوو ڕوویدا لە مێژووی موسوڵمانانددا کە مێژوو و ڕووی زەوی گۆڕی، کە جیاکاریەك بوو لە نێوان حەق و باطڵدا، وە تیایدا دامەزراندنی دەوڵەتی ئیسلام و یەکخستنی وشە و جیاکردنەوەی شیرك بوو لە جەستەو ڕوحدا، وە بەهۆیەوە ئیسلام شکۆمەندبوو وە بناغەی جیگیر بوو وە بووە حاکم نەك حوکمدراو، وە بەڕاستی هیجرەت فەتحێکی ئیلاهی پێغەمبەرانە بوو لە ئیستا و داهاتوودا.

بۆیە پێویستە موسوڵمانان ئەمڕۆ هیجرەت وەك ڕووداوێکی تێپەڕبوو نەبینن کە لە مێژوودا تێپەڕبووە بێ گەڕانەوە وە تەنها یادەوەریەکانی ماوە، بەڵکوو دەبێ هیجرەت لایان جووڵەیەکی نوێبووەوە و بەردەوام بێت تیایدا لە خاکی شیرکەوە هیجرەت بکەن بۆ خاکی ئیسلام، وە لەهاوڵاتی چەوساوەوە بۆ هاوڵاتی شکۆمەند و جەنگاوەر، بە ڕوح و گیانیان

هیجرەت بکەن لەوەوەی کە دینیان سەلامەت نییە بۆ ئەوەی سەلامەت بێت، جیادەبنەوە لە سەربازگەکانی شیرك بۆ سەربازگەکانی تەوحید وە تیایدا هیجرەتی جاهیلیەت دەکەن بۆ ئیسلام. جا ئەی بێئاگای گیر خواردوو لە چنگی جاهیلیەتدا لە خەو بە ئاگا وەرەوە و خۆت لە دیلی ئازادبکە چونکە هیجرەت هێشتا بەردەوامە، وە ئەی کەسی دانیشتووی کەوتوو لەسەر زەوی هەستە هێشتا جیهاد بەردەوامە و دەرگاکانی کراوەن، وە ئاگادار بە لەوەی کاروانەکەت لە دەستبچێ و لەگەڵ دواکەوتوو دۆڕاوەکان بیت، چونکە ڕۆژگار ڕاوێژی لەگەڵدا ناکرێ.

وە باشترینی ئەوەی برا موجاهیدەکانمانی پێ ئامۆژگاری دەکەین هەموو دەستپێکێکیساڵی هیجری؛ نوێکردنەوەی نیەت و چاودێری کردنی دڵسۆزیە ، وە بەهێزکردنی بەرگریەکانی لە نەفس، چونکە دڵسۆزی هەنگاوی یەکەمە بۆ گەڕان بەدوای زانست و کرداردا، وەیەکەم و هەمەلایەنترین گرینگترین قۆناغە، وە بۆ موجاهید لانە و ڕزگار بوونە، بەهۆیەوە پلەکان بە دەست دێن و بەرەکەتەکان ڕوودەدەن و گوێڕایەڵیەکان قبوڵ دەکرێن، بەڵکوو پایە و بنچیەی دینە بەهۆی وتەی الله تعالى (وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ) واتا (وە فەرمانیان پێنەکراوە تەنها ئەوە نەبێ الله بپەرستن بە تاك و تەنهایی و دڵسۆزی و ئیخلاسەوە لە شیرك لادەن و بێنە سەر تەوحید) وە بیرت بێت برای موجاهید گەورەترین شت کە بەندە هەیەتی دڵ و کاتیەتی، بۆیە دڵت پڕ بکە لە دڵسۆزی و کاتەکانت پڕ بکە لە کردەوە.

وە با هەموو موجاهیدێك نیەتی نوێ بکاتەوە و هیممەت و ورەی تیژ بکاتەوە بۆ بەردەوام بوون لەسەر ئەم ڕێبازە پیرۆزە کە کاروانەکانی پێغەمبەران پەیڕەویان کرد و کاروانەکانی شەهیدان ڕژانە سەری، جا شوێن ڕیبازی پەروەردگاریان کەوتن و لێیان لانەدا وە نەیان گۆڕیەوە بە هیچ لە ڕێگەی هەواو و ئارەزووەکان، نە لە توندی و نە لە سوکی دا، بەڵکوو لە ناخۆشی و خۆشیاندا پابەندی بوون تا گەشتنە ئامانجەکانیان وە الله بەوان دینەکەی سەرخست وە بەوان دوژمنەکانی لەناوبرد و گەلەکەی شکۆمەندکرد، وە ژیاننامەیان بە ڕۆشنی مایەوە بۆ ئەو کەسانەی کە شوێنیان دەکەون.

وە بەڕاستی سەربازانی دەوڵەتی ئیسلامی دەستیان گرت بەم بنچینە قورئانیەوە، وە ئەم هیدایەتە پێغەمبەرانیەیان پەیڕەوکرد، وە شوێن ئەو ڕووناکیە کەوتن کە لەگەڵیدا دابەزی، جا ڕیگەکەیانی ڕووناك کردەوە و بینینیانی ڕۆشن کردووەوە، وە لەسەر ڕێبازی پەروەردگاریان ڕۆشتن مەبەستەکەیان ئەوەیە کە لە پێناویدا درووستبوون و ڕوویان وەرناگێڕن لێی، وایان گومان پێدەبەین نەوەك پاکیان بکەینەوە، جا ئەی موسوڵمان لەگەڵیان بە نەك دژیان، وە چاوەکانت لەسەریان لامەدە، وە نوێی بکەنەوە چۆن ئەوان کارووبارەکانی هیجرەتیان نوێکردەوە، وە مەیکە بە تەنها یادکردنەوەیەك، چونکە عیبادەتێکە ماوەتەوە دەمێنێتەوە لەگەل جیهاد تا ڕۆژی قیامەت، الله تعالى دەفەرموێت، {إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ}

من أقوال علماء الملّة

النبأ

قال ابن القيم -رحمه الله تعالى-:

"إياك والكذبَ؛ فإنه يُفسِدُ عليك تصوُّر المعلومات على ما هي عليه، ويُفسِد عليك تصويرَها وتعليمَها للناس! فإن الكاذب يُصوِّرُ المعدومَ موجودًا والموجودَ معدومًا، والحقَّ باطلًا والباطلَ حقًّا، والخير شرًّا والشرَّ خيرًا؛ فيفسُدُ عليه تصوُّرُه وعلمه عقوبةً له، ثم يُصوِّر ذلك في نفس المخاطب المغترّ به الراكن إليه؛ فيُفسِدُ عليه تصوُّرَه وعلمه".

[الفوائد]

عن أبي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال: قال رسول الله ﷺ:

(ستكون فتن، القاعد فيها خير من القائم، والقائم فيها خير من الماشي، والماشي فيها خير من السّاعي، ومن يُشرف لها تستشرِفْه، ومن وجد ملجأ أو معاذا فلْيعذْ به)

[رواه البخاري]